

Jolanta Janiec
Miejska Biblioteka Publiczna w Hrubieszowie

**„BĘDĄC GŁODNYM DBAJ O SMAK”
– JAK MIEJSKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W HRUBIESZOWIE
DZIAŁA W ZMIENIAJĄCEJ SIĘ RZECZYWISTOŚCI**

**"Being hungry take care of the taste"
– how the Hrubieszów Municipal Public Library operates in a changing reality**

**«Когда вы голодны – позаботьтесь о вкусе» – как Муниципальная
публичная библиотека в Грубешуве работает в меняющейся реальности**

Słowa kluczowe: Covid-19, pandemia, Miejska Biblioteka Publiczna w Hrubieszowie

Key words: Covid-19, pandemic, Hrubieszów Municipal Public Library

Ключевые слова: Covid-19, пандемия, Городская публичная библиотека в Грубешуве

Parafrazując tytuł zaczerpnięty z wykładu prof. Bogdana de Barba-ro: chcesz nakarmić – serwuj dania tak, by ludzie do ciebie wracali. Pozostając w klimacie kulinarnym, w spektrum uwagi postawmy bibliotekę jako miejsce „uczty dla duszy”. Niejeden czytający ma za sobą doświadczenie eliminacji głodu „śmiectwem” jedzeniem. Jeżeli jest to incydentalny przypadek organizm nie buntuje się mocno, jeżeli stworzymy z tego nawyk – na skutki niestrawności nie będzie trzeba długo czekać.

Rozkodowując drugi element tytułu możemy stwierdzić, że zmieniająca się rzeczywistość to stały element nowych czasów. A czym są nowe czasy dla bibliotek? Pandemia pokazała, że pewne formy pracy z czytelnikiem już się wypaliły, nie odpowiadają na ich potrzeby, wyzwania i problemy. Jako bibliotekarze potrzebujemy nowych sposobów komunikacji z użytkownikami, zróżnicowanych form i metod działania. Nie chodzi tu o odrzucenie przeżytków, ale bardziej o dostosowanie starych form do nowych potrzeb oraz wzbogacanie ich o zastosowanie technologii informatycznych. Na webinarium wprowadzającym do 4. rundy Programu Rozwoju Bibliotek, usłyszałam: „Nie będziemy już pracować jak dawniej, uczyć się jak dawniej, funkcjonować jak dawniej”. Te słowa przyjął, przeanalizowałam i wiem, że wymogiem terażniejszości jest przemyślenie od nowa roli i oferty „mojej” biblioteki. Rzeczywistość wciąż pokazuje, że powinniśmy poszerzyć zakres swoich usług, część z nich oferować online. Aby takie działanie było efektywne potrzebna jest diagnoza dokonana w nowych warunkach – poprzez równoczesne doświadczanie i działanie, bo nie ma czasu na żmudne badania i opracowywanie wyników – po

prostu, zanim to zrobimy rzeczywistość znów będzie w innym miejscu, niż to było na początku badania. I kolejna konkluzja: nowe wyzwania to nowe kompetencje – bibliotekarze ich potrzebują, bo pozwalają na bieżąco reagować na zmianę.

Teoretyzować można długo, a jak to wyglądało w działaniu?

Pandemia, zamknięcie, chaos, strach. Nerwowa organizacja pracy biblioteki, bibliotekarzy, obsługi. Brak sprawdzonych metod działania, brak czytelników. Jak odnaleźć sens, kiedy półki już pomyte, skontra przed czasem zrealizowane, katalogi nowości przejrane? Dobre praktyki innych instytucji pokazały, że aby utrzymać publiczność musimy przejść do działań online. Zorganizowaliśmy więc burzę mózgów, zmierzaliśmy siły na zamiary i w krótkim czasie zrealizowaliśmy pierwsze działanie – „Hrubieszowskie dobranocki”. Nasz pomysł aktywnie wsparła burmistrz Marta Majewska. Podstawą projektu stały się wiersze hrubieszowskiej poetki Małgorzaty Skowron. Autorka udzieliła nam wszelkich zezwoleń oraz prawa do publicznego wykorzystania jej utworów. Jej wiersze, czytane w formie opowieści na dobranoc dla dzieci przez różnych lektorów, przyjęły się. Od 15 kwietnia do 26 VI 2020 r. zrealizowaliśmy 31 nagrań, które na bieżąco były umieszczane na bibliotecznej stronie (mbphrubieszow.pl) i na Facebooku. Wybranych dobranockom towarzyszyły konkursy dla dzieci. Wsparcie pani burmistrz i znanych w środowisku osób skutkowało zwiększonymi zasięgami.

„Migaj z Lokalsami” to kolejna aktywność online, którą zainicjowała MBP w Hrubieszowie. Lokalsi to 12-osobowa grupa młodzieży, która wolontariacko wspierała MBP oraz spotykała się, by zdobywać wiedzę, rozmawiać i gruntować swoje poglądy. Pandemia unieruchomiła ich w domu, jednak nawet ten czas nie powstrzymał ich przed aktywnością. Efektem tego była dyskusja pt. „Język kształtuje rzeczywistość”, podczas której analizowali wpływ języka na otoczenie. Panel uzupełniony był tłumaczeniem na język migowy.

Swoje działania kierowaliśmy również do **najmłodszych użytkowników** naszej biblioteki. W porozumieniu z nauczycielkami z hrubieszowskich przedszkoli udało nam się zaaranżować wiele ciekawych zajęć dla przedszkolaków. Za pomocą bezpłatnej platformy Meet, dostępnej na naszej bibliotecznej poczcie, łączyliśmy się z nimi zdalnie, przeprowadzając dyskusje, zajęcia plastyczne i nawet elementy teatryku. Zadanie to nie było łatwe, ale niezwykle interesujące. Wymagało nowej wiedzy i kompetencji, przełamania bariery strachu, jednak niewątpliwie było warto je podjąć.

„Dzięki” pandemii Miejska Biblioteka Publiczna wydała własny audiobook pt. *Hrubieszów 1939–44*. Jest to obraz wielokulturowego miasta w czasie działań wojennych, widziany z perspektywy szkoły. Zrealizowany w formie montażu świadectw, ukazał się w 105. numerze kwartalnika „Karta”. Biblioteka udostępnia również jego wersję audio, do której swojego głosu użyczyli Beata Panasiewicz (MBP) i Krzysztof Żawisza (HDK). Realizatorem dźwięku był Krzysztof Słupski (HDK). Montaż świadectw i audiobook mogły powstać dzięki współpracy Centrum Archiwistyki Społecznej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hrubieszowie w projekcie „Małe ojczyzny”.

Obserwacja sytuacji epidemiologicznej i jej powolna stabilizacja, stopniowo dodała kadrze biblioteki odwagi oraz wyzwalała nowe inspiracje. Motywacją były także otrzymywane z zewnątrz głosy o tęsknocie za spotkaniami na żywo, więc gdy tylko zaczęto odnotowywać spadek zachorowań, zdecydowaliśmy się na organizację działalności w formie hybrydowej. Zaczęliśmy od kameralnych spotkań autorskich, m.in. ze Zbigniewem Grochowskim – torunianinem, historykiem, autorem wielu książek historycznych, np. o Bolesławie Prusie oraz z Adamem Szabatem

– muzykiem, kompozytorem, autorem tekstów piosenek. Spotkanie było pretekstem do promocji jego książki *Tajemnica Jareda Straya*. Wydarzenia były relacjonowane na żywo na bibliotecznym Facebooku, zostały zarejestrowane i są udostępnione online.

Z większą odwagą i w większym już gronie, jako kolejne działanie hybrydowe zrealizowaliśmy Forum Lokalne (Z)rozum Młodych. Wzięły w nim udział władze miasta, przedstawiciele szkół i placówek edukacyjnych, animatorzy kultury, przedstawiciele organizacji pozarządowych, pracujący z młodzieżą i na rzecz młodzieży, psychologowie i pedagodzy szkolni, młodzież – po pięciu przedstawicieli szkół podstawowych (7–8 klasa) oraz szkół ponadpodstawowych, organizacji skupiających młodzież (ZHP), rzecznik ds. młodzieży przy UM w Hrubieszowie oraz członkowie nieformalnej grupy młodych, działającej przy Bibliotece. Dyskusja, przeprowadzona za pomocą metody World Café, toczyła się wokół wielu tematów, m.in. wpływu pandemii na życie młodych, współpracy lokalnej na rzecz młodzieży, pomocy młodym ludziom w odnalezieniu się w dorosłości, czy przedstawieniu Hrubieszowa jako miasta z perspektywami. Po zakończonej części dyskusyjnej odbyło się spotkanie z gościem specjalnym – Magdą Błyskosz – 17-letnią licealistką, działaczką społeczną, prelegentką TEDx, organizatorką wydarzeń. Spotkanie transmitowane było na żywo, gromadząc duże grono publiczności.

Ofertę biblioteki skierowaliśmy także do seniorów. Specjalnie dla ich potrzeb powstał program „Gimnastyka umysłu”, a zajęcia realizowane były w ramach „Klubów wiedzy”. Organizowane regularnie, najczęściej w publicznie dostępnym miejscu, miały na celu poszerzenie wiedzy, rozwijanie umiejętności, pasji i zainteresowań, a także kształtowanie motywacji do uczenia się przez całe życie.

W okresie wiosennym i letnim, chcąc wykorzystać sprzyjającą aurę, inicjowaliśmy także ciekawe zajęcia plenerowe, skierowane do dzieci, młodzieży i rodzin oraz wszystkich chętnych. Wśród najciekawszych był, powstały w ramach Tygodnia Bibliotek, odbywającego się pod hasłem „Znajdziesz mnie w bibliotece”, „Klub planszówek” na powietrzu. Wydarzenie wykorzystaliśmy do promocji nowej oferty biblioteki – wypożyczeń gier planszowych, a towarzyszyły mu zajęcia kreatywne „Wiosenne kwiaty”, robotyka i nowe technologie, rower z mobilną przyczepką wypełnioną książkami przeznaczonymi do bookcrossingu i inne atrakcje.

Jesienią, już w bezpiecznych warunkach i w pełni offline, mogliśmy wystartować z autorską akcją czytelnictwa „Czytam na 7”. Skierowana była ona do uczniów pierwszych klas szkół podstawowych z terenu Hrubieszowa i trwała od października 2021 r. W tym czasie, dzięki współpracy z dyrektorami szkół i wychowawcami klas, bibliotekę główną i jej filie, odwiedziło 178 uczniów. Podczas tych wycieczek dzieci poznały zasady akcji. Należało przyjść do biblioteki z mamą lub tatą, założyć kartę, a później co miesiąc wypożyczyć przynajmniej jedną książkę oraz wykonać zadanie przygotowane przez panie bibliotekarki. Za każde odwiedziny dziecko otrzymywało naklejkę. Do akcji przystąpiło 68 pierwszoklasistów, 40 dzieci zebrało komplet naklejek i otrzymało nagrody – kubeczki ręcznie malowane przez bibliotekarkę. Pozostali uczestnicy otrzymali dyplomy. Akcja zakończyła się w maju 2022 r. podczas Tygodnia Bibliotek. Główną nagrodą dla wszystkich uczestników akcji było spotkanie autorskie z Małgorzatą Swędrowską, zorganizowane w ramach Budżetu Obywatelskiego.

Podane działania na rzecz społeczności lokalnej Hrubieszowa, to tylko wybrane przykłady z szerokiego wachlarza propozycji Miejskiej Biblioteki Publicznej w Hrubieszowie. Budujący jest fakt, że chociaż przyszło nam działać w trudnych czasach, powodujących ograniczenie kontaktu z czytelnikami, a tym samym spadek

liczby odwiedzin czytelników w bibliotece, to jednak ku naszej uciechu, odnotowaliśmy wzrost liczby wypożyczeń materiałów bibliotecznych oraz liczby uczestników podjętych działań w naszej instytucji.

Miejska Biblioteka Publiczna w Hrubieszowie niewątpliwie zdała egzamin, rozwija się i nadal szuka przestrzeni do kolejnych projektów. Wciąż poszukujemy nowych form, dostosowując je do potrzeb użytkowników lub testujemy dobre praktyki, jakie odkrywamy w polskich bibliotekach. Wciąż również staramy się sprostać nowym realiom, jak choćby w ostatnim czasie skutkom wojny w Ukrainie. Strategiczne geograficznie miejsce na granicy Polski utwierdziło nas tylko w przekonaniu, że reagując na bieżące potrzeby i sytuacje, trzymamy markę, jesteśmy z naszymi użytkownikami, a to cenny aspekt naszej pracy.

Podsumowując, mogę stwierdzić z pewnością, że biblioteki, w których pracują ludzie z pasją i zaangażowaniem przetrwają jako instytucje, bez względu na to, czy ludzie masowo będą wypożyczać książki. Żłudne jest myślenie, że Internet zastąpi ich ofertę. Jako pracownicy prężnej, kreatywnej biblioteki, uczącej się w działaniu, „dbamy o smak” naszej oferty i nadal będziemy ją doskonalić. Będziemy starali się wypracowywać przeróżne sposoby przedstawiania zasadności swojego istnienia. A nowe ambitne wyzwania, pomysły i projekty, mam nadzieję, nie pozostawią czytelnikom, bibliotekarzom, czy władzom żadnych wątpliwości, co do zasadności funkcjonowania tych instytucji.

Summary

The text summarises the wide-ranging activities of the Municipal Public Library in Hrubieszów during the ongoing Covid-19 pandemic. The presented selected activities, undertaken by the institution and aimed at different age groups, illustrate the great need for change that libraries face in a changing reality. Among the most important ones that a modern and contemporary library should implement in its work are undoubtedly new forms of contact with users, the use of information technology, and the development of the personal competences of its librarians.

Резюме

Текст подводит итог обширной работы Городской публичной библиотеки в Грубешове во время пандемии Covid-19. Представленные в нём отдельные мероприятия, осуществлявшиеся данной институцией и направленные на различные возрастные группы, иллюстрируют большую потребность в изменениях, стоящую перед библиотеками в столь изменчивое время. К числу важнейших, которые должна внедрять в свою работу современная библиотека, безусловно, относятся новые формы контакта с пользователями, использование информационных технологий и развитие личностных компетенций библиотекарей.